

NORGES HØYESTERETT

Den 23. mai 2006 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2006-00870-A, (sak nr. 2006/235), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Kjetil Omholt)

mot

A (advokat John Christian Elden)

B (advokat Erik Keiserud)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Coward**: Saken gjelder straffutmåling for to unge menn der det alvorligste forholdet for begge gjelder et drap.
- (2) I tingrettens dom 23. juni 2005 ble den ene – A – funnet skyldig i forsettlig drap og dømt til forvaring med en tidsramme på 13 år og en minstetid på 8 år. Den andre – B – ble frifunnet for medvirkning til drapet.
- (3) Påtalemyndigheten og A anket til lagmannsretten. I Agder lagmannsretts dom 23. desember 2005 ble A funnet skyldig i overlagt drap under særdeles skjerpende omstendigheter og dømt til fengsel i 15 år. B ble funnet skyldig i medvirkning til forsettlig drap og dømt til fengsel i 3 år. Begge ble også dømt for andre lovovertridelser, men med unntak for to forhold for A har de ikke noen slik betydning for straffutmålingen at jeg ser grunn til å gå nærmere inn på dem. Slutningen i lagmannsrettens dom lyder slik:

”Vedr A født 00.00.1986:

- 1 A dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første og annet ledd; våpenloven § 33 første ledd, annet punktum jf tredje ledd jf § 7 første ledd jf § 8 første ledd; våpenloven § 33 første ledd, annet punktum jf tredje ledd jf § 13 første ledd jf § 15 annet ledd; våpenloven § 33 første ledd, annet punktum jf tredje ledd jf § 27b annet ledd; straffeloven § 143 første ledd; straffeloven § 229 første straffalternativ jf § 232; straffeloven § 227 annet straffalternativ jf. § 232 tredje punktum; samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved Tønsberg tingretts dom 23 juni 2005, alt sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd til fengsel i 15 – femten – år. I straffen fragår 472 –

firehundreogsyttito – dager for utholdt varetekt. Dommen er fellesstraff med den betingede del av Sandefjord tingretts dom 13 april 2004, jf straffeloven § 54 nr 3.

- 2 A frifinnes for forholdet i tiltalens post XII.
- 3 Tingrettens dom stadfestes hva angår erstatnings- og oppreisningskravet fra C og D.

Vedr: B, født 00.00.1981:

- 1 B dømmes for overtredelse av straffeloven § 233 første ledd, samt de forhold som er rettskraftig avgjort ved Tønsberg tingretts dom 23 juni 2005 til fengsel i 3 – tre – år. Til fradrag i straffen går 249 – tohundreogførtini – dager for utholdt varetekt. Dommen er fellesstraff med Sandefjord tingretts dom 23 september 2003, jf straffeloven § 54 nr 3.

- 2 B frifinnes i erstatnings- og oppreisningskravet fra Bodel Hoverud.”

- (4) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over straffutmålingen for begge de to domfelte.
- (5) *Jeg er kommet til at anken ikke bør tas til følge for noen av de to.*
- (6) Jeg ser først på straffutmålingen for A. Han var 18 år gammel på drapstidspunktet og er i dag snart 20 år. Tidligere har han en bot fra mai 2003 for legemsfornærmelse og en straffedom fra april 2004 som blant annet gjaldt to legemsfornærmelser og dessuten en legemsbeskadigelse under særdeles skjerpene omstendigheter.
- (7) Om det overlagte drapet som han nå er dømt for, heter det i lagmannsrettens dom:

”A og C [drapsofferet] tilhørte begge et voldsbelastet narkotikamiljø i Vestfold. De to hadde samarbeidet om bl a narkotikavirksomhet. De hadde telefonisk kontakt om ettermiddagen 16 august 2004. A og B befant seg da i en leilighet tilhørende As mor i X. C kom til leiligheten i en bil han disponerte, og han, A og B kjørte fra X i retning Y til et nedlagt grustak v/ Z i Æ kommune. C var sjåfør, med A i passasjerstet foran og B i baksetet. A hadde tidligere på sommeren lånt en Walter 9 m m pistol m/ ammunisjon ... og hadde pistolen med på kjøreturen. A hadde tidligere uttalt overfor B at han ville ta livet av C. Ved grustaket gikk de tre ut av bilen og A skjøt C med et pistolskudd i hodet, slik at han umiddelbart døde. Deretter dro A og B fra stedet i bilen de hadde kommet med, nå med B som sjåfør. Liket av C ble liggende igjen. De kvittet seg med pistolen og magasinet ved å kaste det i sjøen fra en brygge i Ø. ...

Liket av C ble liggende i grustaket ved Z, men A forsøkte i tidsrommet 16 august til 29 september 2004 å grave ned og sette fyr på liket. Dette lyktes han bare delvis med.

...

Lagmannsretten legger til grunn som bevist at motivet for drapet må ha vært at C hadde narkotikagjeld han ikke maktet å gjøre opp. Lagmannsretten finner ikke godtgjort at A selv var den som bestemte at C skulle drepes. Initiativet kan ha vært tatt lenger opp i ”systemet”.”

- (8) A ble også dømt for legemsbeskadigelse og trusler overfor en annen ung mann i narkotikamiljøet, vel en uke etter drapet. Disse handlingene er beskrevet slik at lagmannsretten:

”Når det gjelder legemsbeskadigelsen og truslene overfor D legger lagmannsretten til grunn at D og et par kamerater ønsket å kjøpe narkotika av A. Overleveringen foregikk i en leilighet ... der A befant seg. Kjøperne hadde ikke nok penger og D ble igjen som ”pant” da kameratene dro for å hente mer. Tilbakekomsten trakk ut. A og en annen tilstedeværende i leiligheten utsatte D for legemsskade slik det er beskrevet i tiltalens post X. Lagmannsretten legger til grunn som bevist at legemsbeskadigelsene omfattet bruk av kniv mot kroppen samt slag og spark mot kropp og hode. Straffeloven § 232 får anvendelse i det A benyttet kniv, handlemåten hadde karakter av mishandling og er utført av flere i fellesskap.

Når det gjelder tiltalens post XI legger lagmannsretten til grunn som bevist at As trusler overfor D omfattet å stikke ham med kniv, skjære av ham fingre, brenne fingerstumpene på komfyren og drepe ham og familien. Truslene rammes også av straffeloven § 232 tredje punktum, i det lagmannsretten legger til grunn at de var svært alvorlige og at D var i forsvarsløs posisjon.”

- (9) Det overlagte drapet må selvsagt veie tungt ved straffutmålingen, og legemsbeskadigelsen og trusselen som ble foretatt uken etter drapet, er også alvorlige forbrytelser. Påtalemyndighetens påstand er at straffen for A skal være forvaring, med en tidsramme på 15 år og en minstetid på 10 år. A har ikke anket over straffen på fengsel i 15 år som lagmannsretten fastsatte, og jeg mener – slik også aktor og forsvareren har lagt til grunn – at valget står mellom å forkaste anken og å fastsette en dom på forvaring med grunnlag i straffeloven § 39 c nr. 1.
- (10) Når A er dømt for overlagt drap, er det ingen tvil om at vilkåret for forvaring etter § 39 c nr. 1 om å ha begått en ”alvorlig voldsforbrytelse” er oppfylt. Det gjelder videre et krav til gjentakelsesfare – det må antas å være en nærliggende fare for at lovbrøyteren på nytt vil begå en alvorlig forbrytelse som nevnt i bestemmelsen. Gjentakelsesfaren skal vurderes ut fra situasjon på domstidspunktet. Det heter i § 39 c nr. 1 at det skal særlig legges vekt på om lovbrøyteren tidligere har begått eller forsøkt å begå en slik forbrytelse. Jeg nevner at det her altså er tale om *tidligere* domfellelser, slik at domfellelsen av A nå for legemsbeskadigelse og trusler ikke omfattes. I en totalvurdering av gjentakelsesfaren er de likevel relevante. En rettspsykiatrisk tilleggserklæring fra juni 2005 gir etter min mening begrenset veiledning for vurderingen av faren for gjentakelse.
- (11) Jeg er etter dette noe i tvil om det i dag foreligger slik gjentakelsesfare som § 39 c nr. 1 krever – blant annet i lys av at A nå i over ett år og åtte måneder har vært i fengsel og dermed har vært borte fra det narkotikamiljøet han tilhørte i Vestfold.
- (12) Jeg ser det imidlertid ikke som nødvendig å ta bestemt stilling til gjentakelsesfaren i dag, fordi jeg ikke i noe fall kan se at grunnvilkåret for forvaring etter § 39 c – at en tidsbestemt straff ikke anses tilstrekkelig til å verne samfunnet – er oppfylt. Dette skal vurderes ut fra situasjonen når A blir løslatt etter å ha snt fengselsstraffen på 15 år. Her taler for det første lengden av denne alternative fengselsstraffen for at grunnvilkåret for forvaring ikke er oppfylt. Jeg kan her vise til Rt. 2003 side 1778 avsnitt 19, der det heter at det skal mye til for å legge til grunn at tidsbestemt straff ikke er tilstrekkelig samfunnsbeskyttelse når alternativet til forvaring er en svært lang fengselsstraff. Og for det andre har det vesentlig betydning at A er så ung. På tidspunktet for drapet var han bare 18 år, og samtlige voldshandlinger som han er dømt for, er foretatt over en periode på omtrent halvannet år. Som påpekt i Rt. 2002 side 1677 på side 1682, med henvisning til NOU 2002: 4 side 253, er bedømmelsen av tilbakefallsfaren mer usikker jo yngre lovbrøytere det er tale om. I vår sak har forsvareren også pekt på at det narkotikamiljøet som A tilhørte, for lengst vil være gått i oppløsning når han blir løslatt. Mitt syn er etter

dette at det ikke kan legges til grunn at fengselsstraffen på 15 år ikke er tilstrekkelig til å verne samfunnet. Anken må dermed forkastes når det gjelder A. Det skal gjøres et varetektsfradrag i straffen for ham – per i dag på 623 dager.

- (13) B er nå 25 år gammel. Ifølge undersøkelser som er lagt frem i saken, har han normale evner, men er diagnostisert til å ha ADHD og er beskrevet som å ha lav selvfølelse etter tidligere nederlag. Fra før er han straffedømt tre ganger, i 2002, 2003 og 2005, for forskjellige lovbrudd, ingen av dem spesielt alvorlige. Han er nå funnet skyldig i medvirkning til forsettlig – altså ikke overlagt – drap, det samme drapet som A er dømt for. Hva Bs medvirkning bestod i, fremgår langt på vei av det jeg tidligere har gjengitt fra lagmannsrettens dom, men lagmannsretten uttaler også spesielt om dette:

”Lagmannsretten legger ved straffutmålingen til grunn som bevist at B, forut for kjøreturen til grustaket ved Z visste at A ville ta livet av C og at A hadde med pistol. B var med på kjøreturen som passasjer i baksetet og gikk ut av bilen omtrent samtidig med C og A. Han gjorde intet for å hindre drapet, og forholdt seg for øvrig helt passiv. Bs medvirkning var utelukkende av psykisk art, men ved sin unnlatelse av å gripe inn og tilstedeværelse forut for og under drapet har han styrket As forsett m h t å begå drapet.”

- (14) Påtalemyndighetens påstand er at straffen for B settes til fengsel i 8 år, mot lagmannsrettens 3 år. Lagmannsretten kom til at Bs medvirkning var av ”ringe” betydning i forhold til As, slik at straffen ifølge straffeloven § 58 kunne settes under minstestrafen, som her er 6 år og 1 måned. Retten la da vekt på at det ikke var avtalt på forhånd at B skulle være til stede, og la til grunn at drapet ville blitt begått uten at han medvirket. – Ut fra de opplysningene som foreligger for Høyesterett, er det ikke helt lett å avgjøre om det er riktig å si at vilkåret i § 58 er oppfylt. Lagmannsretten, som holdt ankeforhandling over 13 dager med begge de tiltalte til stede, og med en omfattende vitneførsel, må imidlertid ha hatt et bedre grunnlag for å vurdere blant annet forholdet mellom de to tiltalte, og jeg synes det er vanskelig å fravike dens vurdering.
- (15) Om § 58 kan anvendes eller ikke, er imidlertid ikke avgjørende for straffutmålingen. B har nemlig gitt en uforbeholden tilståelse, som etter straffeloven § 59 andre ledd i alle fall gir adgang til å gå under minstestrafen. Lagmannsretten uttaler at denne forklaringen, som B holdt fast ved fra første gang han forklarte seg til politiet, var avgjørende ikke bare for å oppklare hans egen sak, men også hadde stor betydning i saken mot A. – Når tilståelsen og den bistanden han gav til politiet, blir sett i sammenheng med at hans egen medvirkning til drapet i alle fall var begrenset, ser jeg ikke grunn til å endre lagmannsrettens fastsettelse av straffen til fengsel i 3 år. Jeg er dermed kommet til at anken må forkastes også når det gjelder ham.
- (16) Etter dette stemmer jeg for denne

K J E N N E L S E :

Ankene forkastes.

I straffen for A fragår i alt 623 – sekshundreogtreogtyve – dager for varetektsfengsel.

- (17) Dommer **Skoghøy:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (18) Kst. dommer **Kaasen:** Likeså.
- (19) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (20) Dommer **Lund:** Likeså.
- (21) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Ankene forkastes.

I straffen for A fragår i alt 623 – sekshundreogtreogtyve – dager for varetektsfengsel.